

Миколаїв, 2015. 304 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0415U001630> (дата звернення: 06.11.2024).

7. Наукові підвалини «Дитячого будинку» / М. Монтесорі. Хрестоматія сучасних педагогічних течій / Я. Мамонтов ; пер. М. Васильківського і Б. Щербаненка. Харків, 1926. С. 495–501. URL: <https://library.vn.ua/e-library/katalog/mamontov-ya.-xrestomatiya-suchasnix-pedagogichnix-techij> (дата звернення: 06.11.2024).

8. Сторонська О. С. Педагогічна спадщина М. Монтесорі у дослідженнях вітчизняних і зарубіжних вчених : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / Дрогоб. держ. пед ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич, 2013. 270 с. URL: <https://uacademic.info/ua/document/0413U002776> (дата звернення: 08.11.2024).

ЛИСТУВАННЯ В. СУХОМЛИНСЬКОГО ІЗ ЗАКОРДОННИМИ КОРЕСПОНДЕНТАМИ ЯК ДЖЕРЕЛО ДОСЛІДЖЕННЯ ЕПІСТОЛЯРНОЇ СПАДЩИНИ

Л. В. Сухомлинська, доктор філософії, старший науковий співробітник сектору сухомліністики відділу педагогічного джерелознавства та біографістики

У 2024 р. відділ педагогічного джерелознавства та біографістики ДНПБ продовжив тему наукового дослідження «Педагогічна біографіка в інформаційному освітньо-науковому просторі України», у межах якої сектор сухомліністики розробляє підтему «Епістолярна спадщина Василя Сухомлинського як складник педагогічної біографіки». Її результатом має стати публікація науково-популярного довідника «Василь Сухомлинський і його кореспонденти: епістолярії на тлі доби».

Проаналізувавши розділ 1.3. «Епістолярії» біобібліографічного покажчика «Василь Олександрович Сухомлинський: до 100-річчя від дня народження», у якому представлено бібліографічні описи оприлюднених епістоляріїв (52 позиції), можемо зробити висновок, що постать педагога, його творчі та особисті зв'язки з офіційними та громадськими діячами, науковцями, педагогами, письменниками, батьками, дітьми, які відбувалися переважно через листування, залишається малодослідженою [1, с. 146–150].

На хвилі так званої «відлиги» 1960-х рр. активізувалося листування В. Сухомлинського, обмін досвідом та думками із закордонними кореспондентами. У процесі опрацювання джерел виявлено, що адресатами педагога були колеги з Болгарії, Польщі, Угорщини, Японії та інших країн. Це листування зберігається здебільшого в ЦДАВО України, а також в особистому архіві Г. Сухомлинської. До науково-популярного довідника «Василь Сухомлинський і його кореспонденти: епістолярна спадщина на тлі доби» ми підібрали такі листи: до Я. Т. Вілоха, А. Петрікаша, А. Сугіями, С. Тодорова.

Найвагоміше листування із Яном Тадеушем Вілохом, польським ученим, фахівцем з порівняльної педагогіки (загалом до довідника ввійдуть 13 листів датованих 1959–1969 рр.). Між В. Сухомлинським та Я. Т. Вілохом склалися не лише робочі, а й дружні стосунки. Колеги обговорюють у листах чимало різних тем: реформу шкільної освіти в СРСР, проблеми другорічництва, шкіл-інтернатів, цікавляться педагогічним досвідом та напрацюваннями в освітній

галузі в обох країнах. В. Сухомлинський надсилає Я. Т. Вілоху свої книги та статті у періодиці, багато публікується у польських освітніх виданнях. Обговорюють і особисте: В. Сухомлинський скаржиться на проблеми зі здоров'ям, розповідає новини сім'ї, передає вітання від дружини. Багато розмов про відвідини один одного. Можемо зробити висновок, що у цей період «залізна завіса» перестала бути такою щільною і колеги змогли не лише вільно листуватися, але й приїздити один до одного. «Якщо тільки буде час, я приїду до Варшави в травні. Тепер поїздки до соціалістичних країн не є проблемою: не треба брати закордонний паспорт. І для Вас поїздка до СРСР теж тепер дуже проста справа» – пише В. Сухомлинський [2].

У довіднику представлений лист до Арпада Петрікаша – угорського педагога, дослідника спадщини А. Макаренка, у якому В. Сухомлинський висловлює критичну «думку, що треба відмовлятися від безконечного цитування праць А. С. Макаренка, детально розібратися в тому, що в Макаренка позитивного і в чому він помилявся. Те, що Макаренка перетворили на ікону, гальмує розвиток педагогічної теорії» [3]. Також кореспонденти обговорюють розміщення статей В. Сухомлинського в угорській педагогічній пресі.

Далі у довіднику – листування з Акіо Сугіямою, японським педагогом, професором педагогічного факультету університету в м. Кобе, перекладачем твору В. Сухомлинського «Педагогічний колектив середньої школи», виданого в Японії в 1968 р. Павлиський педагог пише: «Звертаючись до японських колег, хочеться побажати від щирого серця пробуджувати в серцях своїх вихованців... людяні, гуманні ідеї, думки, спонукання» [4]. Дописувачі запрошують один одного відвідати їхні країни.

Останнім закордонним адресатом у довіднику є Симеон Тодоров – директор школи м. Враца, Болгарія. В. Сухомлинський дякує йому за «2 примірники моєї книги, перекладеної болгарською мовою та виданої видавництвом «Народна просвета». Хотів би, щоб книга була маленьким внеском у велику дружбу радянського та болгарського народів і в нашу дружбу, дружбу двох шкіл».

Отже листування В. Сухомлинського із закордонними колегами демонструє, що попри сувору радянську цензуру, все ж відбувався науковий та міжособистісний діалог, педагогічна думка українського педагога ширилася світом, про неї знали не лише в соціалістичних країнах, а й країнах західного світу, а його епістолярна спадщина є потужним джерелом інформації про життя і творчість педагога.

Список використаних джерел

1. Василь Олександрович Сухомлинський: до 100-річчя від дня народження : біобібліогр. покажч. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського ; упоряд.: О. В. Сухомлинська, Л. Д. Березівська, Л. І. Страйгородська та ін. ; наук. консультант О. В. Сухомлинська ; наук. ред. Л. Д. Березівська ; бібліогр. ред. Є. Ф. Демида. – Вінниця : Твори, 2018. – 395 с. URL: <http://surl.li/mcjlh>

2. Особистий архів Г. Сухомлинської. Папка: Листування із закордонними кореспондентами, арк. 10 (рукопис, ксерокопія).
3. Особистий архів Г. Сухомлинської. Папка: Листування із закордонними кореспондентами, арк. 13 (рукопис, ксерокопія).
4. ЦДАВО України, фонд 5097, оп. 1, справ. 1016, арк. 13, 14.

ЗАКЛАДИ МОНТЕССОРІ-ОСВІТИ НА КИЇВЩИНІ: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ

*Т. С. Павленко, науковий співробітник відділу
педагогічного джерелознавства та біографістики*

У процесі виконання НД ««Педагогічна біографіка в інформаційному освітньо-науковому просторі України» (2023–2025 рр.) під керівництвом Л. Д. Березівської, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАПН України, з метою популяризації педагогічної спадщини закордонних педагогів до 155-річчя від дня народження італійської педагогині, новаторки та лікарки буде укладено біобібліографічний покажчик «Марія Монтессорі (1870–1952).

Останнім часом заняття за методикою Марії Монтессорі все популярніші. Відкривають нові заклади Монтессорі-освіти, які працюють в межах цього педагогічного спрямування, і відбувається це не випадково, а тому, що система витримала перевірку часом. Чимало батьків, побачивши результати розвитку своїх дітей в середовищі Монтессорі, стають його прихильниками.

Під час джерелознавчого пошуку упорядковано частину біобібліографічної інформації про заклади Монтессорі-освіти на Київщині. Розділ репрезентує літературу про заклади Монтессорі-освіти, зокрема дослідники О. С. Радул, Н. М. Андросова у статті «Школи Марії Монтессорі» висвітлюють суть педагогіки Монтессорі та поширення Монтессорі-шкіл (державних та приватних) в Україні, зокрема на Київщині [3].

Упорядники сторінки «Монтессорі Марія (1870–1952)» електронного інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» О. О. Гордій, С. М. Хопта у розділі «Навчальні заклади, які працюють за системою М. Монтессорі» зібрали інформацію про державні та приватні заклади Монтессорі освіти в Україні, зокрема на території Київщини [1].

Н. А. Петренко у посібнику «Промінь світла Марії Монтессорі» (до 145-річчя від дня народження М. Монтессорі) ділиться інформацією про дитячі заклади, які працюють за методикою М. Монтессорі у місті Києві. У посібнику вміщено інформацію для батьків, які є прихильниками Монтессорі освіти: відомості про заклад, адреса закладу, телефон, сайт [2].

З кожним роком кількість закладів Монтессорі-освіти зростає, бо завдяки унікальності педагогічна система М. Монтессорі стає популярнішою серед батьків та педагогів.

Отже, подальших досліджень потребує відкриття та заснування закладів, що працюють за принципами та методами М. Монтессорі, аналіз літератури, присвяченої Монтессорі-освіті.